

## پیش درآمدی بر الگوهای هندسی در معماری ایران

از دوره باستان تا به امروز دکتر علی خاکی<sup>۱</sup>

### چکیده

تنوع هندسه در معماری ایرانی به اندازه‌ای زیاد است که معماری ایران را نمی‌توان با معماری کشورهایمانند یونان مقایسه و در چند سطر خلاصه کرد. هریک از ساختمان‌ها در شهرها و روستاهای ایران دارای معماری و اصول و هندسه مربوط به خود بوده‌اند و با توجه به نیازمندی‌ها و اصول فکری و عرفانی مخصوص به خود طراحی و ساخته شده‌اند. الگوهای هندسی در معماری ایران از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. تاریخ سکونت ایران بر اساس یافته‌های باستان‌شناسی در خرم‌آباد و لرستان به ۴۰ تا ۵۰ هزار سال قبل برمی‌گردد. بعضی منابع به نشانه‌هایی از سکونت در سرزمین ایران اشاره می‌کنند که مربوط به ۲۰۰ تا ۴۰۰ هزار سال قبل مربوط می‌شود. الگوهای هندسی در معماری گذشته جایگاه ویژه را به خود اختصاص داده است و می‌توان در هر دوره با بررسی بناهای شاخص از دوره باستان؛ دوران ایلامیان؛ دوران مادها؛ دوران هخامنشیان؛ دوران پارتیان و سلوکیان (اشکانی)؛ دوران ساسانیان؛ دوران اسلامی؛ دوران سلجوقیان؛ ایلخانیان و... این کهن‌الگوها که متعلق به مکان و زمان و فرهنگ خود بوده است را شناسایی و استخراج کرد. الگوهای معماری هر دوره انعکاسی از فرهنگ و هنر آن دوره محسوب می‌شد و هر سبک جدید معماری بر اصول، روش‌ها و سنت‌های سبک‌های پیشین استوار بود.

## **An Introduction to the Geometrical Patterns in the Iranian Architecture from the Ancient Times to the Present** Ali Khaki

### **Abstract**

---

<sup>۱</sup> - استادیار دانشگاه فنی و حرفه‌ای ایران، تهران

Geometrical diversity in Iranian architecture is too significant that the Iranian architecture cannot be summarized and compared with the architecture of the countries such as Greece. Each building in the Iranian cities and villages has had its own specific architecture, principles, and geometry, which designed and built based on their particular demands, intellectual and mystical principles. The geometrical patterns in Iranian architecture are of significant importance. The history of the dwelling of Iran dates back to 40-50 thousand years ago based on the archaeological findings in Khorram Abad and Lorestan. Some resources point out the signs of dwelling in Iran dating back to 200-400 thousand years ago. The geometrical patterns in past architecture are of particular importance. Also, the archetypes that belonged to their specific place, time, and culture can be identified and extracted by studying the prominent buildings of the ancient times, including the Elam era, Median era, Achaemenid era, Parthian and Seleucid eras (Arsacid empire), Sassanid era, Islamic era, Seljuk era, Ilkhanid era, etc. The architectural patterns of each period reflect the culture and art of that period, and each new architectural style was based on the principles, methods, and traditions of the previous styles. There are historical buildings and marvelous works throughout this ancient country, and what has been lost over time for various reasons is the result of centuries of work and effort of our ancestors who have spared no pains in this regard. Iranian architecture has several features in different periods that are of significant value compared to the architecture of other countries. These features, such as proper, accurate calculations, the proper form of covering, observing scientific and technical rules in the building, and various decorations, manifest the glory of the Iranian architecture while being simple. However, what can be seen in contemporary architecture and after the second Pahlavi era is a broad range of tendencies and art movements, which tries to direct Iranian architecture towards a free identity .

**Keywords:** Geometrical patterns, Ancient Iran, Contemporary architecture, Iranian Architecture